

УДК 94(477.73)“1789/1793”

С. С. Аргатюк

ПОЧАТОК ОСВОЄННЯ ОЧАКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 1789–1793 РОКАХ

Стаття присвячена Очаківській області, офіційно приєднаній до Російської імперії згідно Яського миру 1791 року, та діям уряду по освоєнню та заселенню території цієї адміністративної одиниці, розташованої в Буго-Дністровському межиріччі. В статті подано аналіз межових відомостей 1792–1793 років, та вперше подається відомість 1793 року, яка проливає світло на стан заселеності Очаківської області, та розподіл земельних ділянок під державні та приватні поселення.

Ключові слова: Очаківська область, межові відомості, поміщицька і державна колонізація, Катеринославська губернія.

Історія освоєння і заселення Очаківської області кінця XVIII-початку XIX ст. є невід'ємною складовою частиною історії Південної України. Серед комплексу джерел із соціально-економічної історії розвитку вказаного регіону окреме місце посідають атласи Південної України. Одним з перших на них звернув увагу В.І.Григорович. Зокрема він згадав Атласи Катеринославського (1793 р.) і Вознесенського намісництва (1795 р.) [1, с.5-6], і надрукував відомість державним і приватним дачам Тираспольського повіту на 1795 р. [1, с.31-45]. В подальшому О.І.Дружиніна використала статистичні дані Атласів при розгляді питань соціального розвитку Південної України кінця XVIII ст. [2, с.256], а В.М.Кабузан звертався до Атласів при вивченні питання колонізації Південного регіону [3, с.32-34]. В наш час А.В.Бойко наголосив на інформативності Атласів, особливо його описової частини та особливих додатках – межовим відомостях [4, с.134].

Зазначимо, що виготовлення Атласів було спричинено адміністративно-територіальним і поземельним облаштуванням південних окраїн Російської імперії в тому числі Буго-Дністровського межиріччя, що почалося в ході та по завершенню російсько-турецької війни 1787-1791 років, і було тісно пов'язане з процесами колонізації, які мали в історії України важливе значення.

Остаточно територія Буго-Дністровського межиріччя, так званої “Новопридбаної” (Очаківської) області була включена до складу Російської імперії після підписаного з Османською імперією 29.12.1791 року “Трактату вічного миру і дружби” [5, с.287-292].

Відмітимо також, що до приєднання вказаної території до Російської імперії в документах Османської Порти і Кримського ханства Буго-Дністровське межиріччя згадувалося як “Татарська Валахія”, “Ханська Україна”, “Ганщина”, “Очаківська земля”, “Очаківський степ”, а з 90-х рр. XVIII ст., за вказаною територією остаточно закріпилася назва Очаківська область [6, с.13]. С.Плещев, наголосив, що “Новопридбана область...зі сходу омивалася р.Бугом, на заході – Дністром, на півночі була обмежена річками Кодимою і Ягорликом, а на півдні – Чорним морем” [7, с.164].

Виходячи з існуючих джерел зазначимо, що процес освоєння Очаківського степу мав два етапи: перший – розпочався з 1789 року, і проходив в ході самої війни та мав скоріше стихійний характер; а другий – набув рис офіційного або державного характеру лише з 1792 року.

В “Описі землі Єдисан” Ф.П. де-Волана Очаківська область була розділена на дві провінції: “Верхню” (північну) і “Нижню” (південну). “Нижня провінція” з самого початку була призначена для Чорноморського козацького війська [8, с.165-166]. Їх право на виділені землі підтверджував виданий князем Г.О.Потьомкіним ордер від 19.04.1790 року [9, с.70]. Зберігаючи до деякої міри в адміністративно-територіальному, військовому, господарському, релігійному аспектах свою окремішність, що базувалася на Вольностіх Війська Запорізького, чорноморські козаки залишалися основною перешкодою в поширенні на південну частину Очаківської області централізаторських та уніфікаторських тенденції російського уряду. Виділену їм територію чорноморці ділили на три паланки-округи: Березанську, Кінбурзьку й Подністрянську [10, с.38].

За наказом Г.Потьомкіна на вказаній території було проведено топографічні заміри. Дані землемірів зафіксували на “Карті Очаківської області з показом всієї детальної ситуації” (1790 р.). Межа земель чорноморців охопила: “...крім берегів низин Бугу, Чорного моря, і вверх по Дністру до Бендер; від цього міста, через верхів'я річок Кучурган і Куяльник на Тилигул, а відтіля на верхів'я Березані і, навпроти від цієї ріки під прямим кутом до Бугу і вперлася навпроти Богоявленська” [11, с.41]. 12.07.1790 року полковий хорунжий Семен Візир доповідав про розмежовану територію до витоків Тилигула “від пролеглої від Бендер на Соколовку дороги” [12, с.188]. Після офіційного отримання земель в Очаківській області чорноморці масово почали переводити свої сім'ї в Буго-Дністровське межиріччя. Більшість козацьких населених пунктів позначені на “Карті поселень Чорноморського війська в Північному Причорномор'ї”, складеній І.Сапожниковим на основі військових відомостей 1791-1792 рр. [11, с.42-43]. Як показує відомість від 30.11.1791 року при р. Дністер і лиманах існувало 289 козацьких поселень з населенням 1671 осіб (875 чол. і 796 жін.), а на Кінбурнській стороні 446 поселень з населенням 2930 осіб (1527 чол. і 1403 жін.) [9, с.174-175]. В іншій відомості зазначено Чорноморського війська хутори і неводи де мешкало 1518 чол. і 622 жін.) [9, с.176-185].

Зі смертю Г.Потьомкіна (05.10.1791 р.) Чорноморське військо втратило свого покровителя і не маючи інших юридичних прав крім ордеру на виділену їм територію, змушена була добиватися від уряду Катерини II нових “вольностей”. Після двох років перебування в Буго-Дністровському межиріччі Чорноморське військо отримало указ Сенату від 30.07.1792 року і було відселено до Кубані [13, с.342-343]. З цього часу влада

значно рішуче приступила до викорінення нетипових для інших регіонів адміністративно-господарських одиниць, в першу чергу земель відведених Чорноморському війську з його вольностями.

Указом від 26.01.1792 року Очаківську область офіційно включили до Катеринославської губернії [14, с.301-302], а катеринославському генерал-губернаторові В.В.Каховському приписали: "прийняти міри по заселенню та виділити землі, як державним селам, так і для поміщиків невеликими ділянками, згідно положення по плану Катеринославської губернії і зобов'язати усіх хто отримав наділи, заселяти їх без втрати часу..." [15, с.491].

В травні-квітні 1792 року В.В.Каховський залучивши цілу бригаду картографів і землемірів, особисто оглянув нижню частину території Очаківського степу. Частково детальний опис облаштування "Новопридбаних земель" містять два рапорти ген.-губ. В.В.Каховського написані в Дубоссарах. В першому з них від 05.05.1792 року ген.-губернатор повідомив про огляд території області за період з 25.04 по 01.05.1792 рік [16, с.260-261]. В другому рапорті від 21.09.1792 року губернатор звітував про вибір місць для повітових центрів в тій же області [16, с.263-264]. Дотримуючись припису "не змішувати державні поселення з поміщицькими", В.В.Каховський відвів для державних сіл території від Ольвіополя до Балти і с. Дубового до р.Ягорлик, а також лівий берег Дністра до "Середньої фортеці" (майбутньої Тираспольської) навпроти Бендер. До державних сіл запланували включити також поселення що тяглися до Маяків і далі. Тут лежали "багатолюдні слободи населені молдованами й волохами, що не побажали йти з чорноморцями на Кубань, а просилися до державних поселень" [17, с.383].

Дізнавшись про переселення Чорноморського війська, російські вельможі намагалися затвердити за собою колишні землі козаків і не очікували коли ті полишать їх. Так, граф О.О.Безбородько просив ділянку кошового отамана З.Чепіги біля с. Слободзеї [17, с.363]. Саме село вимагав довірений сановник російської імператриці князь О.О.В'яземський [17, с.383]. Невідставали від російських сановників і вихідці з молдавського князівства. З них полковник Є.Балаш просив с. Яськи на Дністрі [17, с.413], а бригадир І.П. Катаржі прагнув отримати землі біля озера Білого [16, с.410]. На такі прохання В.В.Каховський відповідав, що "вказані землі без високого на те дозволу не можуть бути відведені вельможам" [18, с.359].

Кілька рескриптів Катерини II приписували ген.-майору і катеринославському ген.-губернатору у першу чергу відводити в "новопридбаній області" наділи для вихідців з Молдавського князівства, що перейшли у підданство Російської імперії. Пільги надані молдавським переселенцям підкреслював указ від 26.01.1792 року [14, с.302]. Першими дачі отримували військові з команд полку кінних волонтерів прем'єр-майора Гіржева, арнаути підполковника Кантакузіна та піші волонтери з когорти підполковника Нікоричі. З часу поселення в Очаківській області молдованам дозволили служити в легкій кінноті чи козацьких формуваннях, або записатися до стану купців й міщан [19, с.664].

Після рескрипту 09.11.1792 року в Очаківській області було поселено 42 особи з молдавських бояр і чиновників, що отримали на російській службі цивільні і військові звання штаб і обер-офіцерів [19, с.665-666]. Для них відвели дачі в північно-західній частині Очаківської області від Балти по р. Ягорлик і с. Дубового [17, с.363]. Розміри окремих дач сягали від 1500 до 12000 дес. Більшість з таких вихідців надіялася дачами за значні заслуги перед російським урядом. Для прикладу молдавський сановник І.Д.Ремар отримав земельну наділ (12000 дес.) у липні 1792 року. В перший рік на отриманій дачі він поселив 29 осіб. Полишивши в Молдавії будинок, економію і три села з 300 дворами і вигонами І.Ремар в подальшому сприяв поселенню в Очаківській області більше 2000 поселян [17, с.371].

Відомі також випадки, коли молдавські бояри за для отримання значних наділів брали на себе обов'язки по заселенню краю, але не завжди їх виконували. Так, Стурдза Скарлат, пообіцяв поселити 10000 осіб в Очаківській області і вимагав відвести йому 46000 дес. з державними поселеннями Гояни, Дойбани, Дубовою, Флор, Яськи, Липецьке, Точилове, Валегоцулове і Ставрове де мешкало 1100 осіб чоловічої статті [17, с.380].

Інкони сановники і генерали, з них граф М.С.Мордвінов, Й.де-Рібас, "обер-комендант херсонський і очаківський" Й.Вітт, захопивши найкращі дачі, ставили російську адміністрацію перед фактом і вимагали за ними затвердити ці землі [17, с.383].

Найкраще політику російського уряду при роздачі наділів для дворян, військових, державних і поміщицьких поселень показують перші "Описові відомості" до кількох Атласів виготовлених 1792-1800 рр. До середини 1792 року бригада картографів і землемірів підготувала "Атлас новопридбаної області" з 7 карт. До Атласу додавалася оглядова "Карта новопридбаної області від Порти Оттоманської, і приєднаної до Катеринославського намісництва" з поділом на чотири повіти [20, с.51]. Для кожного з чотирьох утворених повітів також були виготовлені плани з додатком "Описових відомостей" про ділянки земельних дач і їх власників: поміщицьких і державних поселень. В серпні того ж року Атлас Очаківської області з відомостями розданих і запланованих для розподілу дач відіслали до канцелярії імператриці [17, с.378].

На жаль ранні межові плани 1792-1793 років з номерними дачами нам не відомі. З часу, коли Тирасполь став центром створеного повіту у складі Вознесенської губернії, в описовій частині відомостей з 1795 року і межових планах змінилася нумерація дач, яка починалася від повітового міста, як це показано у відомості надрукованої В.І.Григоровичем [1, с.31-44]. Такі номерні дачі позначено на "Генеральних планах Херсонської губернії" 1806 р. (фактично на 1801 р.) і межових відомостях [21, арк.70-81а] та на плані 1828 р. [22], що зберігаються в архівах Києва і Херсона.

З найбільш ранніх межових відомостей є відомість 1792 року складена за наказом ген.-губ. В.Каховського. Дане джерело опубліковане в Записках Одеської громади старожитностей [23, с.319-331]. В даній відомості повітові міста і номерні повіти були затверджені в такому порядку: при селі Голта (для повіту №I), при Нових Дубоссарах (повіту №II), Хаджибеї (повіту №III) і при колишній фортеці Очаків (повіту №IV).

Відомість показує в чотирьох номерних повітах (без назв) кількість відведеної землі, а по окремим двом (№№I-II) – наявне населення.

В перший рік перебування в Очаківській області розподілили 321 дачу (2246548 дес. землі), з них під поміщицькі наділи виділили 1686078 дес. (75,05%), а під державні – 560470 дес. (24,94%). Розподілені землі в повітах мали різну площу і кількість дач (відділень). В повіті №I з 84 дач (626945 дес.) виділили: 1 відділення – під заплановане повітове місто при с. Голта; 6 відділень – для 11 державних поселень (ще 2 дачі залишили в резерві); 48 відділень – під поміщицькі дачі (6 дач залишили для розподілення і 21 в резерві). Таким чином для державних поселень в повіті виділили лише 120850 дес. землі (19,27%), в той час коли для поміщицьких відмежували 506095 дес. (80,72%) [23, с.319-322]. Така ж ситуація була в повіті №II, де 81 дачу (548900 дес.) запланували: 1 відділення – під повітове місто Дубоссари з 12 державними поселеннями, 1 відділення – під м. Григоріополь з 3 державними поселеннями, 4 відділення – для 14 державних поселень, 1 відділення – для старовірів з Польщі [Правобережної України], інших 66 відділень – для поміщицьких дач (8 залишили в резерві). Всього під державні поселення виділили 199590 дес. (36,36%), а для поміщицьких 349310 дес. (63,63%) [23, с.322-325]. Для повіту №III під 68 дач розподілили 530850 дес. 3 них виділили: 1 відділення – під повітове м. Хаджибей, 6 відділень – для 14 державних поселень, колишнього відомства війська Чорноморського (7 дач залишили у резерві); 35 відділень – для поміщиків (ще 19 дач залишили в резерві). Загальна кількість землі виділеної під державні дачі склала 227700 дес. (42,89%), в той же час для поміщицьких – 303150 дес. землі (57,10%) [23, с.325-327]. В повіті №IV з 88 дач (539853 дес.) виділили на: 1 відділення – під повітове місто при колишній Очаківській фортеці, 7 відділень – для поміщиків (30 – для відведення і 50 залишили в резерві). Разом під державні поселення відвели 12330 дес. (2,28%), а для поміщиків – 527523 дес. землі (97,71%) [23, с.328-330].

Право власності на виділену земельну ділянку для поміщиків підтверджували документом, так званим “Відкритим листом” і копією з плану дач виготовленою землемірами з Катеринославської межевої канцелярії. Текст одного з “Відкритих листів”, що був виданий для кн. І.А.Безбородько 1792 року навів А.Скальковський [24, с.105-106]. Копію ще одного “Відкритого листа”, того ж року наданого оберпрівантмейстеру І.Скосаревському, подав М.А.Маркевич [25, с.9]. Є окремі повідомлення 1792 року на видачу планів дач через посередників, зокрема статс-секретареві А.Грибовському (№...) [20, с.52-53], та документ для колезького радника А.Алтесті (на дачу №23) і секунд-майора Ф.Шауфуса (на дачу №38) в повіті №III [17, с.379, 385].

З наступного 1793 року до Катеринославського Атласу виготовили два екземпляри відомостей – межових “Описів повітів” Очаківської землі, розміщених в особливому відділенні [1, с.5]. Першим про них повідомив В.Григорович: “Відомості №II. 1893 року маю два екземпляри [підкреслено авт.: в Григоровича помилка, має бути 1793 року]. Вони заключають деякі варіанти в порівнянні з [відомістю 1792 року] надрукованою в Записках Одеської громади історії і старожитностей...” [1, с.30].

Атлас і описи Катеринославського намісництва 1793 року зберігаються в Російському державному військово-історичному архіві (РДВІА; Ф.ВУА. – 18727: частина I-IV; 20770: ч. I-II). За повідомленням А.В.Бойко “Описова частина Атласу розділена на дві частини, кожна з яких поділяється на два відділення, останні у свою чергу представлено окремими книгами “in folio”. Атлас 1793 року утримує генеральну карту (20 верст в дюймі) і повітові 5-верстні (по дві карти на повіт) [4, с.128]. Саме у другому відділенні подано вказаний опис Очаківської області, розділеної на 4 номерні повіти із запланованими повітовими містами.

В першому екземплярі відомості 1793 року (віднайдена А.В.Бойко) зафіксовано 358 дач по чотирьох номерних повітах, в тому числі: №I – всього 94 дачі (606945 дес.) з них розданих 80 дач (85,10%); №II – відповідно 88 дач (548900 дес.) і 83 розподілених (94,31%); №III – 81 дача (530850 дес.) і 53 розподілених (65,43%); №IV – 95 дач (536835 дес.) і 55 розподілених (57,89%). Як і в попередній відомості 1792 року кількість населення вказана лише в двох перших повітах. З поміж усіх чотирьох повітів найменше розподілених ділянок мали два південні повіти №III і №IV. Збільшення дач у повітах відбулося за рахунок внутрішнього перерозподілу існуючих ділянок [26, арк.1-23].

Другий екземпляр відомості 1793 року, менш відомий дослідникам. Саме в даному джерелі у тих же повітах зафіксовано 372 дачі (2296623 дес.), з показом населення по окремих заселених ділянках, в тому числі й в повітах №№III і IV. Незмінною залишалася кількість розподілених ділянок лише в повіті №I (96 дач – 626945 дес.) де: на 8 відділеннях містилося повітове місто Голта і 10 державних села; на 32 поміщицьких дачах зазначена така ж кількість поселень. В повіті №II мали 89 дач (548900 дес.), з них у 6 відділеннях лежали три міста Дубоссари, Ново-Дубоссари, Григоріополь і 30 державних села, а на 37 поміщицьких дачах – заселені села; в №III – 81 дача (502450 дес.), з них по 8 відділеннях містилося повітове місто Хаджибей та 10 державних сіл з населенням (Дод.1). Як показує відомість в повіті №III з 63 розподілених поміщицьких ділянок були заселені лише 8 дач; в №IV – мали уже 106 дач (618328 дес.), з них лише 1 дача була відведена під повітове місто, а з інших ділянок, розданих поміщикам, лише 22 дачі були заселені [27, арк.1-16].

В той же час планів на роздані дачі не мали в повіті №I на 601500 дес. 19395 кв. сажнів; відповідно в повіті №II – на 525500 дес. 17830 кв. сажнів; повіті №III – на 430300 дес. 18110 кв. сажнів; повіті №IV – на 543000 дес. 20273 кв. сажнів. Пустищем ще лежали земельні ділянки заплановані під державні дачі (Дод.2), в тому числі в повітах: №I – 6000 дес. 50 кв. сажнів (0,98%), відповідно в №II – 6000 дес. 70 кв. сажнів (1,13%); №III – 52500 дес. 1540 кв. сажнів (10,87%); №IV – 54000 дес. 1055 кв. сажнів (9,04%).

В.М. Кабузан наголошував, що на протязі 1792-1793 років в Очаківській області були розкрадені резерви ще не заняті державних земель [3, с.162-163]. За відомістю 1793 року (2 екземпляр) залишених

під заселення державних дач мали всього 118501 дес. 4595 кв. саж. землі, тобто 5,15% від усієї розподіленої в чотирьох повітах.

Як показують "Описові відомості" 1792-1793 років російський уряд в своїй політиці розподілу незаселених просторів Очаківського степу прагнув створити на південних рубежах імперії міцну соціальну базу і намагався залучити сюди "надійних" поселенців з числа дворян, поміщиків і офіцерів. За короткий час в регіоні виникли величезні латифундії, власниками яких ставали особи, наближені до царського трону. Клас поміщиків Південної України поряд з великими землевласниками з числа заможного і родовитого дворянства, фаворитів, вищих чиновників, склали мілкі поміщики, що отримали дворянство і землю за чин, а також представники згасаючих і розорених дворянських сімей. Останнім земля наділялася "для виправлення становища". До них додали прибулих із-за кордону молдавських бояр. Тому поміж землевласників в Очаківській області значний відсоток складали саме такі землевласники, які не мали своїх кріпосних селян. Поміж тим земля роздавалася з умовою її заселення, і уряд постійно нагадував про це, та погрожував відібрати не заселені "дачі" [28, с.225].

Всі державні "пустопорожні" ділянки, а також поміщицькі дачі роздані в Катеринославській і Таврійській губерніях: "для населення і збільшення хліборобства та різних господарчих заведень", були затверджені рос. імп. Катериною II Маніфестом від 02.09.1793 року [29, с.456, 459]. В Очаківській області процес розподілення ділянок тривав до 1808 року. На середини 1790-х років розподіл державних земель під заселення досягла такого ступеню, що уряд вимушений був прийняти закон про припинення їх подальшої роздачі [2, с.194].

Відсутність надходжень до державної скарбниці стимулював російський уряд з 23.06.1794 року пустити вільні ділянки землі у продаж [30, с.535]. Щоправда скорочення резервів державних земель сприяло появі нового указу від 08.12.1796 року. Ним призупинялася дія попереднього, а усі придбані поміщиками державні наділи залишалися за їх новими власниками [31, с.224].

Автор уже зазначав вище, що з часу, коли Тирасполь став центром створеного повіту в 1795 році, в межових планах і описовій частині подальших відомостей змінилася нумерація дач, яка починалася від повітового міста. Таким чином дослідники й історики мають можливість співставляти межові відомості 1792-1793 рр. з іншими, періоду 1795 – 1826 рр., використовуючи межові плани Херсонської губернії 1806 і 1828 рр.

Поява рукописних Атласів Катеринославського намісництва надала дослідникам скупі дані про населення і земельні площі по кожній відмежованій ділянці Очаківської землі. Оскільки дану область на той час тільки розпочали вивчати, в чотиритомному "Описі" до Атласу Катеринославського намісництва 1793 року маємо лише вказівку на розміри ділянок із розподілом на придатну і непридатну землю, наділені різним власникам, як під державні поселення так і приватні-поміщицькі, а також кількість чоловіків і жінок, які населяли окремі дачі. Відомість відображає успіхи не тільки у справі межування, але і часткового заселення та освоєння Очаківської області на середину 1793 року.

Джерела та література

1. Григорович В.И. Записка о пособиях к изучению южно-русской земли, находящихся в военно-ученом архиве Генерального штаба: Из XX т.Зап. Имп. Новорос. у-та с приложениями. – Одесса: Тип. Ульриха и Шульце, 1876.
2. Дружинина Е.И. Северное Причерноморье в 1775-1800 гг. – М., 1959.
3. Кабузан В.М. Заселение Новоросии (Екатеринославской и Херсонской губерний) в XVIII-первой половине XIX века (1719-1858). – М.:Издательство "Наука", 1976.
4. Бойко А.В. Атласи Катеринославського намісництва останньої чверті XVIII століття / Південна Україна: Записки науково-дослідної лабораторії історії Південної України Запорізького державного університету. – Запоріжжя, 1998. – Вип. 3.
5. Полное собрание законов Российской империи (ПСЗРИ-1). Т. XXIII, №17.008 от 29 декабря 1791 г. – СПб., 1830.
6. Анцупов И.А. Крестьяне Левобережного Поднепровья в дореформенный период. – Кишинев, 1990.
7. [Плещеев С.] Плещеева обозрение Российския Империи в нынешнем ее новоустроенном состоянии, с показанием новоприсоединенных к России от Порты Оттоманской, и от Речи Посполитой Польской областей. – СПб. (Во граде Св. Петра): В Имп. тип., 1793.
8. Волан Ф.П. де. О современном населении Провинции // Наследие Ф.П.Де-Волана:Из истории порта, города, края. – Одеса: Астропринт, 2002. – Ч.IV.
9. Короленко П.П. Предки Кубанских казаков на Днестре. Б/м, б/г. – С.71.
10. Короленко П.П. Кошевые атаманы Черноморского казачьего войска XVIII столетия. – С.-Петербург: Изд. "Вестник Казачьих войск", 1901. – С.38.
11. Сапожников И.В., Сапожникова Г.В. Запорізькі і чорноморські козаки у Хаджибеї та Одесі (1770-1820-ті роки) / Буго-Дністровська експедиція Інституту археології НАН України, Іллічівський морський торговельний порт, Українське товариство охорони пам'яток історії і культури. – Одеса: ОКФА, 1998. – С.40-41.
12. Дмитренко И.И. Сборник исторических материалов по истории Кубанского казачьего войска. Т.III.:1787-1795 гг. – СПб., 1896 – С.188.
13. ПСЗРИ-1. Т. XXIII. №17.055 и №17.056. от 30 июня 1792 г. – СПб., 1830.
14. ПСЗРИ-1. Т. XXIII. №17.017 от 26 января 1792 г. – СПб., 1830.
15. Скальковский А. Обозрение Новороссийского края// Журнал Министерства внутренних дел. – Санктпетербург. – Ч. XXII. – 1836.
16. Скальковский А.А. Сравнительный взгляд на Очаковскую область в 1790 и 1840 гг.// ЗООИД. – Т.1. – Одесса, 1844.
17. Курис И. Письма Екатеринославского губернатора ...// ЗООИД. – XII. – Одесса, 1881. – С.383.
18. Коциевский А.С. О русско-украинском и молдавском населении Очаковской области до присоединения ее к России. – Зап. Одесского археолог. общества. – 1960. – Т.1.
19. Высочайшие рескрипты данные императрицею Екатериною II... // ЗООИД. – Одеса, 1848. – Т.2. – С.664.
20. Сапожников И.В., Белоусова Л.Г. Греки под Одессой: Очерки истории п. Александровка с древнейших времен до начала XX века. – Одесса-ильичевск: "Элтон-2"- "Гратек", 1999.
21. Генеральный план Херсонской губернии. 1806 г. // IP НБУВ. Ф. I. – Спр. 1665.

22. Генеральный план Херсонской губернии. 1828 р. //ДАХО. – Ф. 302. – Оп.1. – Спр. 966.
23. Ведомость четырех уездов составляющих Новоприобретенную область от Порты Оттоманской и присоединенную к Екатеринославскому наместничеству 1792 года // ЗООИД. – Т. IX. – Одесса, 1875. – С. 319 – 331.
24. Скальковский А. Поездка в Ольвию // ТОСК. – 1870. – Вып. 4. – Одесса, 1870.
25. Маркевич И. Открытый лист И. Скосаревскому 1792 г. на землю в Очаковской области // ЗООИД. – Т. XXIII., Р. III. – Одесса, 1901.
26. Описание к Екатеринославскому атласу. Части I, отд. II.
27. Описание к Атласу Екатеринославского наместничества 1793 г. // Російський державний військово-історичний архів (фонд ВУА). Ч. 2. №18727.
28. Коциевский А. С. Крестьянское движение в Южной Украине в конце XVIII – в первой четверти XIX в.: материалы по истории сельского хозяйства и крестьянства СССР. – Москва, 1962.
29. ПСЗРИ-1. Т. XXIII. №17.149 от 2 сентября 1793 г. – СПб., 1830.
30. ПСЗРИ-1. – Т. XXIII. – №17.228 от 23 июня 1794 г.
31. ПСЗРИ-1. – Т. XXIV. – №17.622 от 8 декабря 1796 г. – СПб., 1830.

Додаток 1.

Ведомость сколько в Екатеринославской губернии формально межеванной и на оную планы выданы, формально межеванной планов не выдано, не межеванной и впустую лежащие земли состоит. Сочинена 1793.

ЛИСТ	Ведомость уезда №1					
	№ по плану	Звание дач чьи именно	Число душ		Число десятин	
			мужеска	женска	удобной	неудобной
I	1	Вновь полагаемого уездного города при деревне Голте	215	171	4500	100
	2	Кригс комисара Михайлы Иванова сына Комбурля			1500	-
	3	Капитана Ивана Федорова сына Фитинга			3000	50
	4	Из сего участка отдан графини Устиньи Васильевой дочери Сиверсовой урожденной Тепферовой.....6000			15000	50
	5	Обер штер кригс комисара и кавалера Василия Иванова сына Турченинова			9000	
	6	Полковника Ивана Петрова сына Селевина	19	17	6000	150
	7	Полковника Станислава Франсиева сына Марьяновского	9	8	6000	250
	8	Ротмистра Ивана Франсиева сына Марьяновского	3	5	4500	200
	9	Порозжая			12000	100
	10	Порозжая			12000	-
	11	Умершего полковника Ивана Милашевского дочерей девиц Кристины, Ефросинии и поволи Милашевичевых			6000	300
	12	Майора Ивана Гаврилова сына Головлева			4500	20
	13	Просимая генерал аншефом и кавалером Михаилом Васильевичем Каховским			12000	450
I об.	14	Коллежского ассесора Карла Иванова	15	18	6000	300

	сына Роде					
15	Подполковника князя Кирила Александрова сына Багратиона			6000	526	
16	Премьер майора и кавалера Ивана и премьер майора Михайлы Васильевых детей Каховских	86	78	12000	450	
17	Шляхтича Иосифа Демогила Беловича			4500	740	
18	Полковника Ивана и подполковника и кавалера Николая князей Кантакузиных	79	58	24000	714	
19	Генерал порутчика и кавалера Вилли Христофорова сына Дерфелдина	21	24	7500	673	
20	Секунд майора Василия Михайлова сына Игнатьева			1500	130	
21	Генерал майора и кавалера Василия Иванова сына Милашевича	26	24	7500	245	
22	Надворного советника Егора Иванова сына Милашевича			1500		
23	Надворной советницы Анны Осиповой дочери жены Паскевичевой			3000	160	
24	Кригс комисара Акима Иванова сына Игнатовича			3000	360	
25	Премьер майора Льва Антонова сына Порохневского			4500	300	
26	Премьер майора Василия Ильина сына Шостака	12	10	1500	250	
27	Подполковника Александра Степанова сына Таранова			6000	566	
28	Из сего участка отдано надворному советнику Федору Григорьеву сыну Паскевича...4500			10500	400	
29	Польского шляхтича Ивана Иванова сына Градовского			6000	470	
2	30	Генерал порутчика и кавалера	41	40	3000	230
	31	Михайлы Ларионова сына Кутузова			3000	260
	32	Провиантмейстера Самуила Крестьянова сына Контениуса			1500	200
	33	Обер провиантмейстера Анании Герасимова сына Струкова	8	6	7500	450
	34	Подпорутчика Луки Иванова сына Белковича			1500	100
	35	Корнета Ивана Иванова сына Вульфа	18	17	3000	150
	36	Подпорутчика Матвея Михайлова сына Семенова	12	14	3000	150
	37	Капитана Степана Васильева сына Прозоркевича			300	150
	38	Генерал майора Петра Алексева сына Исленьева			9000	385
	39	Деревни Аннинской генерал провиантмейстера и кавалера Карла Астафьева сына Бока	10	12	9000	200
	40	Обер провиантмейстера Ивана и секунд майора Петра Делияновых	16	15	10500	800

		детей Каховских				
	41	Земледелия адъюнкта Герасима Козлова			3000	250
	42	Ротмистра Петра Матвеева сына Косировского			3000	250
	43	Ротмистра Дмитрия Иванова сына Гулдария			4500	150
	44	Бывшего волоского господаря Росекты			12000	400
	45	Порутчика Козми Григоьева сына Бенецкого			3000	96
	46	Подполковника Мойсея Михайлова сына Зверева			4500	150
	47	Секунд майора Алексея Федорова и порутчика Феодосия Алексеевых детей Зерваницких	2	3	4500	240
2об.	48	Секунд майора Ивана Михайлова сына Пивоваровича	3	4	3000	180
	49	Полковника Степана Михайлова сына Ширая			9000	300
	50	Капитана Николая Иванова сына Дияурова	14	12	6000	200
	51	Секретарей Захария Иванова Павленка и Ивана Епифанова сына Малцова	15	20	4500	100
	52	Капитана Осипа Сидорова сына Чернова	7	4	4500	108
	53	Обер провиантмейстера Игната Васильева сына Скосаревского			4500	108
	54	Подполковника и кавалера Василия Кирилова сына Островского			6000	117
	55	Деревни Исаевки полковника и кавалера Ивана Иванова сына Исаева	52	40	7500	230
	56	Капитана Ефима Осипова сына Гурки			3000	100
	57	Бригадира Бориса Борисова сына Лецано			6000	50
	58	Кригс цалмейстера Ильи Степанова сына Грабовского			3000	300
	59	Кригс цалмейстера Михайлы Ильина сына Милорадовича			3000	100
	60	Кригс цалмейстера Трофима Петрова сына Макеева			3000	24
	61	Обер кригс комисара и кавалера Ивана Алексеева сына Замятина			6000	50
	62	Полковника князя Николая Алексеева сына Волконского	26	24	12000	670
	63	Артиллерии майора и кавалера Якова Астафьева сына Гелвиха			3000	140
	64	Порутчика Николая Степанова сына Ганского	34	35	6000	130
	65	Капитанов Павла и Данила Семеновых сынов Чуйковых			6000	60
3	66	Порутчика Дорофея Иванова сына Красношанова			3000	100

	67	Порутчика Григория Зиновьева сына Пирогова			4500	200	
	68	Капитана Тимофея Игнатьева сына Комарева			1500	100	
	69	Секретаря Ивана Денисьевского			3000	140	
	70	Артиллерий капитана Крестьяна Крестьянова сына Граве	10	12	6000	300	
	71	Подполковника Петра Прокофьева сына Панкратова			4500	200	
	72	Порутчика Василия Леонтьева сына Чернецкого			1500	30	
	73	Коллежского ассесора Михайлы Алексева сына Ганевича			1500	10	
	74	Полкового асаула Василия Любинского			3000	50	
	75	Ротмистра Петра Иванова сына Воейкова			4500	20	
	76	Ротмистров Василия и Андрея Ивановых детей Каратаевых	10	8	6000	50	
	77	Подпорутчика Петра Христофорова сына Рейтарецкого			3000	150	
	78	Корнета Лазара Иванова сына Старишева			1500	30	
	79	Шляхтича Чайковского			4500		
	80	Шляхтича Клементия Галеревского и Якова Сволдамейра			3000		
	81	Шляхтички Винцеславской и шляхтича Зимницкого			4500		
	82	Шляхтича Ивана Варфоломеева сына Календы			12000		
	83	Деревни Боковой премьер майора Гаврилы Агафьева сына Бокова	152	156	7500	500	
	84	Деревни Волконской генерал порутчика и кавалера князя Григория Семенова сына Волконского	68	45	12000	530	
3 об.	85	Деревни Васильевки провиантмейстера Якова Иванова сына Сокологорского	44	48	4500	142	
	86	Деревни Каховки провиантмейстера Федора Андреева сына Шидкова	48	35	4500	156	
	87	Провиантмейстера Якова Федорова сына Белухи	27	23	3000	100	
	88	Секунд майора Андрея Дмитриева сына Булухи	30	25	6000	360	
	89	Польского шляхтича Боярского	9	13	3000	50	
	90	Казенные селений	Анани	754	681	25500	100
		Гандрабуры	149	118			
	91		Голма	83	85	12000	180
	92		Лесновой	146	128	12000	120
			Познанки	18	20		
	93		Гвоздавки	101	95	12000	90

		Большой Бобрик	194	176		
	94	Назначена впредь для казенных селений			12000	50
	95	Казенных сел Кривого Озера Лукановки Сировая тож	235	217	12000	50
	96	Казенного селения Кумаревой и впредь для казенных поселян	60	62	16500	100
ИТОГО			2881	2594	607500	19445

Исправляющий должность губернского землемера капитан Егор Пономарев

лист	Ведомость уезда №2					
	№ по плану	Звание дач чьи именно	Число душ		Число десятин	
			мужеска	женска	удобной	неудобной
5	1	Вновь полагаемого уездного города при Новых Дубосарах В округе онаго			29600	2310
		Дубовое	104	82		
		Дойбаны	48	44		
		Гояны	137	156		
		Росея	83	73		
		Меловатое	153	126		
		Коршияр	184	167		
		Коржево	131	142		
		Новые Дубосары с предместьями Лунки и Могал	1676	1329		
		Погребы	101	89		
		Кошница	487	441		
		Пыррыта	328	329		
		Дороцкое	309	299		
	2	Армянского города Гргориополя Вокруг онаго селения		2002	2050	33400
Черная			180	145		
Делакеу			208	184		
Глиняная			260	230		
a	Прибавленная земля из округа Дубосар			3400	40	
3	Деревни Ремеровки секунд майора Ивана Данилова сына Ремеры	35	42	12000	200	
4	Полковника и кавалера Ивана Лаврентьева сына Селунского			1500	50	
5	Села Ильина статского советника Ильи Катаржи	151	131	12000	100	
6	Капитана Елиферы Васильева сына князя Друцкого Соколинского			3000	50	
7	Прапорщика Андрея Прокофиева сына Коскина			1500	100	
5 об.	8	Капитана Якова Яковлева сына	15	10	3000	150

		Пономарева				
	9	Деревень Осиповки, Васильевки и Захарьевки князей Соломона и Василия Ареутских [Аргутинских] Долгоруковых	206	180	12000	100
	10	Порутчика Андрея Захарова и Якова Абрамова			3000	25
	11	Капитана Саввы Иванова сына Бадюлы			1500	200
	12	Деревни Марковки подполковника Марка Афанасьева сына Гаюса	47	41	3000	25
	13	Деревни Окон действительного статского советника Скарлата Стурзы	114	116	12000	100
	14	Капитана Криста Манойла			6000	100
	15	Деревни Флоры сулджиара Ивана Макарескула	15	15	6000	50
	16	Деревни Косы исправника Дмитрия Куки	14	56	6000	50
	17	Деревень Истерниковой и Бырзовой действительной статской советницы Ралу Григорьевой дочери княгини Кантакузиной урожденной княжны Капитаховой	90	77	10500	230
	18	Деревни Пашковки советника Якова Андреева сына Пашкевича	9	10	1500	10
	19	Деревни Петровки корнета Осипа Петрова сына Петрова	37	27	1500	10
	20	Казенных селений			19500	220
		Балта	345	296		
		Андрияшевка	100	100		
		Перелет	176	165		
		Посисел	186	167		
		Гедерим	95	74		
	21	Тосилна	128	103	22500	120
		Липецка	227	176		
	22	Капитана Ивана Иванова сына Бояна			3000	50
6	23	Деревни Касуровка шляхтича Касуровского	2	4	4500	30
	24	Камараша Федора Константинова сына Макарескула			6000	100
	25	Капитана Ивана Ильескула			3000	60
	26	Капитана Федора Себеу			4500	160
	27	Казенного села Валегоцулова	419	362	12000	100
	28	Капитана Мануйла Саула			3000	50
	29	Секунд майора Ивана Конона			6000	100
	30	Полковника и кавалера Ивана Лаврентьева сына Селунского	20	18	7500	220
	31	Секунд майора и кавалера Юрия Юрьева сына Карачона			4500	20
	32	Корнета Степана и кадета Давида Флоринских			3000	15
	33	Порутчика Федора Христофорова			3000	20
	34	Молдавского шляхтича Степана Ильина сына Зуза	10	11	3000	20

	35	Прапорщика Андрея Афанасьєва сына Бранковича			1500	10
	36	[не указано]			3000	20
	37	[не указано]			1500	30
	38	Подпорутчика Пантелимона Авксентьева сына Харитова	2	3	3000	60
	39	Капитана Василя Осипова сына Беева	4	6	3000	80
	40	Прапорщика Андрея Иванова сына Гусьянова			3000	40
	41	Ичь-чухадара антона Паскала			3000	106
	42	Секунд майора Пантелимона Хаджилия	7	3	3000	98
	43	Прапорщика Илии Инглазекія			1500	10
6 об.	44	Деревни Гротиле капитана Ивана Егорова сына Смольянинова	4	3	4500	235
	45	Порутчика Петра Голева и подпорутчика Тараса Айвазова	8	8	3000	25
	46	Секунд майора Ивана Самойловского			3000	50
	47	Городового лекаря Ивана Загурского			1500	20
	48	Примьер майора Степана Давидова			3000	25
	49	[не указано]			1500	20
	50	Деревни Евецковки ротмистра Якова Евецкого	46	33	3000	50
	51	Порутчика Николая Богданова сына Чирикова	30	28	3000	65
	52	Порутчика Сергея Иванова сына Станишина	8	6	3000	158
	53	Примьер майора и кавалера Григория Гиржова			7500	404
	54	Деревни Саша порутчика Якова Григорьева сына Гулевича	4	6	4500	100
	55	Порутчика Федора Флорина			1500	20
	56	Капитана Савы Иванова сына Бадюлы			3000	60
	57	Капитана степана Даценка			3000	120
	58	Порутчика Ивана Болотина	8	10	3000	50
	59	Секунд майора Семена Пейча			3000	50
	60	Секунд майора Ивана Сергеева сына Козьмина Болшого			1500	30
	61	Порутчика Петра Бардина			1500	85
	62	Прапорщика Аристарха Турчановского			1500	70
	63	Полкового асаула Василя Мелюгонова			3000	240
	64	Регистратора Власа Корецкого			1500	80
	65	Порутчика Василя Сакары	2	4	3000	50
7	66	Порутчика Ивана Пинзерского			4500	185
	67	Польского шляхтича Юзефа Санзийского			3000	50
	68	Прапорщика Петра Претплетковского			3000	50
	69	Деревни Полезной бригадира Василя Ланового	58	56	12000	300

70	Коллежского ассесора Романа Цербикова [Цебрикова]				4500	73
71	Подпоручика Николая Станиловича		8	5	4500	75
72	Подполковника и кавалера Павла Константинова сына Пулевича		12	16	7500	1090
73	Инженер прапорщика Михайла Новгородцева				3000	206
74	Секунд Майора Федора Андреева				4500	230
75	Обер провиантмейстера Григория Якимова сына Зимина		47	43	4500	230
76	Назначен для казенных поселений выходящих из Пол[ь]ши старобрядцов				15000	900
77	Деревни Гаюсовки подполковника Марка Афанасьева сына Гаюса		121	121	10500	700
78	Портария Григория Диол-Оглы				6000	100
79	Деревни Юрковой подполковника и кавалера Ивана Андреева сына Некорицы		21	29	4500	100
80	Казенные селений	Малаешты	207	208	57000	3900
		Тея	175	147		
		Спея	210	181		
		Токмадзиу	138	115		
		Бутор	302	246		
		Шибки	122	121		
81	Деревни маргаритовки капитана Маргарита Депрерадовиса		41	36	4500	100
82	Деревни Савицковки капитана Андрея Савицкого		24	29	4500	250
83	Деревни Богославки подполковника и кавалера Арсения Иванова сына Давыдовича		54	57	6000	300
84	Деревни Перишур портаресы Роксанды Эксапоритовой		8	6	3000	160
85	Деревни Ясли премьер майора и кавалера Георгия Кирилова сына Гиржева		47	50	3000	50
86	Подпоручика Михайлы андреева				1500	50
87	Деревни Фрасы порутчика Василия Медовникова		2	1	3000	160
88	Стаского советника и кавалера Сергея Лашкарева				6000	200
89	Порутчика Павла Петрова сына Туманова				6000	100
ИТОГО во всем уезде			10612	9647	531000	17900

Исправляющий должность губернского землемера капитан Егор Пономарев

лист	Ведомость уезда №3-го					
	№ по плану	Звание дач чьи именно	Число душ		Число десятин	
			мужеска	женска	удобной	неудобной
9	1	В новь полагаемого греческого города при Гаджибее	8	2	29500	1200
	2	Княжества молдавского первого валаша бератора Афанасия Васильева сына Кесоли	-	-	6000	290
	3	Инженер капитана Кайзера	-	-	3000	150
	4	Секунд майора сына Михайлы сына Попандопулы	-	-	3000	200
	5	Просимая тайным советником и кавалером Матвеем Федоровым сыном Пашталинским	-	-	3000	120
	6	Просимая генерал квартирмейстером и кавалером Яковом Матвеевым фон Пистором	-	-	3000	130
	7	[не указано]	-	-	3000	120
	8	[не указано]	-	-	1500	75
	9	[не указано]	-	-	3000	100
	10	Просимая коллежским советником Петром Васильевым сыном Энгелгартдом	-	-	6000	200
	11	Пример майора Лазаря Сазонова	-	-	6000	250
	12	Камердинера Ее Величества Захария Константинова сына Зотова	-	-	6000	300
	13	Капитана Александра Иванова сына Геннадия	-	-	12000	320
	14	Полковника и кавалера Дмитрия Егорова сына Леслия	-	-	6000	160
9 об.	15	Просимая бригадиром и кавалером Матвеем Ивановым сыном Платовым	-	-	9000	350
	16	Подполковника Ивана Никифорова Сына Бузина	56	49	6000	300
	17	Статского советника и кавалера Павла Никифорова сына Шароя	-	-	4500	200
	18	Надворного советника Алексея Лебедева	-	-	3000	100
	19	Примьер-майора Самойлы Баранова	-	-	3000	100
	20	[не указано]	-	-	1500	50
	21	[не указано]	-	-	4500	75
	22	Просимая графом Северином Потоцким	-	-	4500	180
	23	Графа Северина Потоцкого	-	-	6000	180
	24	[не указано]	-	-	4500	20
	25	Инженер полковника Фештера	-	-	2300	25
	26	Уступленная надворному советнику и кавалеру Андрею Иванову сыну Алтести инженер подполковником и кавалером	-	-	6000	250

		Францом Павловым сыном Деволаном				
	27	Надворного советника и кавалера Андрея Иванова сына Алтести	-	-	12000	700
	28	[не указано]	-	-	1500	200
	29	Бригадира и кавалера Ивана Ефремова сына Кисленского	-	-	6000	100
	30	Полковника и кавалера Густава Гагенмейстера	28	6	6000	50
10	31	Назначена была для выводимых в казенное ведомство порутчиком Вуковичем поселян о которых никакого известия нет	-	-	12000	300
	32	Для поселян отставным солдатам и матросам при селении Гаджидере и Калаклеи	343	234	24000	1000
	33	Казенного селения Беляевки	162	133	21000	2500
	34	[не указано]	-	-	4500	50
	35	Инженер майора и кавалера Андрея Фондерплата	-	-	4500	200
	36	Пример майора Александра Ларионова сына Головина	-	-	4500	200
	37	Секунд майора Степана Осиповича	34	26	4500	200
	38	Капитана Михайла Иванова	-	-	3000	100
	39	Кадетского корпуса капитана Ивана Алексева сына Цызарева	-	-	3000	170
	40	Прапорщика Петра Иванова сына Янкуля	-	-	1500	60
	41	Прапорщика Никифора Федорова сына Елкова	-	-	1500	45
	42	Порутчика Василия Иванова сына Княжевича	-	-	1500	40
	43	Прапорщика Еремея Сафронова сына Гелескула	8	11	1500	20
	44	Секунд майора Векентия Игнатъева сына Чаплица	-	-	3000	80
	45	Майора Ивана Константинова сына Попова	-	-	3000	100
	46	Коллежского ассесора Фомы Маркова сына Мурашевича	-	-	3000	170
	47	Порутчика Григория Романова сына Змунчили	-	-	1500	25
10об.	48	Коллежского переводчика	-	-	4500	70
	49	Григория Маркова сына Желепова	-	-	4500	475
	50	Капитана Михайла Степанова сына Доброго	-	-	1500	25
	51	[не указано]	-	-	4500	100
	52	Прапорщика Григория Федорова сына Баркара	-	-	1500	45
	53	Капитана Дмитрия Николаева сына Велисария	-	-	1500	30
	54	[не указано]	-	-	4500	200
	55	Подполковника Константина Васильева сына Филодори	18	16	4500	200

	56	Порутчика Гаврила Михайлова сына Курта	6	7	4500	150
	57	Подполковника Николая Егорова сына Карпова	-	-	3000	-
	58	[не указано]	-	-	1500	100
	59	Подполковника Николая Егорова сына Карпова	-	-	6000	250
	60	[не указано]	-	-	3000	50
	61	Капитана Щербана Владимірова сына Бузняка	-	-	3000	50
	62	Прапорщика Егора Дмитриева сына Галацана	-	-	1500	75
	63	Порутчика Христофора Николаева сына Курьяна	-	-	1500	50
11	64	Капитана Яна Мануйлова сына Самарина	-	-	1500	75
	65	Порутчика Михайла Арсеньєва сына Руи	-	-	1500	50
	66	Порутчика Ивана Иванова сына Мандры	-	-	1500	-
	67	Порутчика Матвея Дмитриева сына Беровича	-	-	1500	-
	68	Прапорщика Ивана Павлова сына Доброжана	-	-	1500	-
	69	Казенного села Яски	233	187	19500	100
	70	Назначена впродь для казенных	-	-	12000	300
	71	селений	-	-	12000	250
	72	Из сего числа отдана: секунд майору Вызеряну – 3000; ротмистру Додону – 1500				
	73	Казенных селений: Чобручи	337	305	26000	1400
		Глинной	88	70		
		Коритной	136	142		
		Завертайловки	212	169		
	74	Казенных селений: Карагаш	100	83	24000	1600
		Слободзеи	159	151		
	75	Подпорутчика князя Юговича	14	8	1500	25
	76	Подпорутчика князя Рашковича	-	-	1500	40
	77	Молдавского дворянина Вестиара Константинова Эксапорита	-	-	4500	120
	78	Вдовы портаресы Роксанды Эксапоритовой	-	-	1500	40
	79	Подполковника Марка Афанасиева Гаюса	-	-	8000	200
	80	Полковнику и кавалеру Ивану Лаврентьеву сыну Селунского	50	42	3000	100
	81	Казенных селений: Парканы	163	176	24000	900
		Терновки	163	151		
		Сугаклеи	172	130		
Итого во всем уезде			2341	2227	482800	19650

лист	Ведомость уезда №4-го					
	№ по плану	Звание дач чьи именно	Число душ		Число десятин	
			мужеска	женска	удобной	неудобной
13	1	В новь полагаемого уездного города при бывшей Очаковской крепости			12000	330
	2	Генерал аншефа и кавалера графа Николая Ивановича Салтыкова	17	8	12000	300
	3	Генерал майора и кавалера графа Ильи Андреевича Безбородки			12000	250
	4	Двора ее императорского величества камердинера Федора Ермолаева сына Секретарева			2000	200
	5	Контр адмирала и кавалера Федора Федорова сына Ушакова			4000	220
	6	[не указано]			3000	80
	7	Бригадира жены Анны Семеновой дочери Корсаковой			6000	100
	8	Молдавского княжества первого валаша биратора Афанасия Васильева сына Кесолы			6000	100
	9	[не указано]			1500	20
	10	Капитана Василия Иванова сына Комбурлея	18	18	3000	100
	11	Секунд майора Григория Федорова сына Зарина	15	6	3000	85
	12	Секунд майора Льва Матиаса			6000	200
	13	Секунд майора Степана Кириякова	7	1	3000	100
	14	Капитана лейтенанта и кавалера Ивана Бардаки			3000	100
	15	Контр адмирала и кавалера Осипа Михайлова сына Дерибаса			10500	340
	16	Вдовы бригадира жены Анны Семеновой дочери Корсаковой			6000	300
13об.	17	Примьер майора Фомы Александрова сына Кобле			6000	80
	18	Лейб гвардии капитана жены Елисаветы Семеновой дочери Рогазинской			6000	150
	19	Вдовы генерал майора жены Анны Петровой дочери Гаисовой			6000	83
	20	Контр адмирала и кавалера Федора Федорова сына Ушакова			4500	153
	21	Порутчиков Константина, Ивана и кадетов Петра и Андрея Ивановых детей Курдимановых			6000	200
	22	Капитана Франца Погореленого	17	9	3000	100
	23	Премьер майора и кавалера Никиты Семенова сына Тюремникова			1500	100
	24	Майора Алексея Селехова	17	15	3000	100
	25	Порутчика Степана Иванова сына Иванова	3	2	1500	50
	26	Штаб лекаря Федора Константинова сына Балабана			1500	50

	27	Полковника Федора Козлова	30	26	6000	430
	28	Вице адмирала и кавалера Николая Мордвинова	133	130	12000	333
	29	Пол[ь]ской короны гетмана графа жены графини Александры Васильевой дочери Браницкой			12000	364
	30	Премьер майора Михайлы Кириякова			4580	80
	31	Коллежского секретаря Антона Егорова сына Цетнева			1500	43
	32	Коллежского ассесора Романа Иванова сына Резанова			1500	33
	33	Порутчика Константина Григорьева сына Турченинова			1500	30
	34	Секунд майора Александра Васильева сына Потемкина			1500	40
14	35	[не указано]			1500	30
	36	Аудитора Якова и прапорщика Данилы Васильевых детей Касиновых			3000	100
	37	Унтер цехватора Винтулова	2	2	1500	50
	38	Прапорщика Ивана Короева	10	4	1500	50
	39	Полковника и кавалера Андрея Моисеева сына Грибовского			12000	200
	40	Генерал порутчика и кавалера Ивана Петрова сына Дунина			12000	300
	41	Флота капитана первого ранга и кавалера Василия Иванова сына Шенина			4500	330
	42	Кригс комисара Акима Игнатовича			3000	330
	43	Секунд майора Григория Бошняка			3000	100
	44	Премьер майора Ивана Акимова	4	2	6000	300
	45	Смоленского драгунского полку капитана Петра Петрова сына Пассика			12000	200
	46	Действительного статского советника и кавалера Якова Иванова сына Булгакова			6000	88
	47	Действительного статского советника и кавалера барона Селисе			6000	18
	48	Секунд майора Афанасия и сестры его девицы Натальи Григорьевых детей Булацелевых			6000	400
	49	Из сего числа отдано порутчику Александру Григорьеву.....1500				
	50	Секунд майора Петра Маклашевского			3000	50
	51	Порутчика Ивана Григорьева сына Брайкевича	9	6	3000	44
	52	[не указано]			1500	50
14об.	53	Генерал провиантмейстера лейтенанта и кавалера Андрияна Михайлова сына Маклашевского	20	8	6000	25
	54	Полковника Игнатия Иванова сына			12000	

	Гижицкого					
55	[не указано]			15000	750	
56	Подполковника и кавалера Андрея Ильина сына Шостака	12	8	6000	250	
57	Коллежского советника и кавалера Карла Гиблица			6000	400	
58	Подполковника и кавалера Павла Дмитриева сына Белухи	22	18	6000	250	
59	Надворного советника Андрея Иванова сына Милашевича			6000	241	
60	Надворного советника Егора Иванова сына Милашевича			3000	100	
61	Прапорщика Егора Башилова			3000	50	
62	Кригс комисара Акима Иванова сына Игнатовича			3000	60	
63	Коллежского ассесора Николая Васильева сына Дурова			3000	70	
64	Коллежского ассесора Василия Ильина сына Шостака			3000	225	
65	Надворного советника Ивана Иванова сына Лоре	12	7	3000	175	
66	Генерал майора и кавалера Алексея иванова сына Хрущова			9000	725	
67	[не указано]			27000	125	
68	Секунд майора Василия Васильева сына Пассика			6000	100	
69	Полковника и кавалера Дмитрия Куликовского	30	26	12000	500	
70	Подполковника Фадея Бжезовского			9000	880	
15	71	Капитана Ивана Лаврова сына Верховского			3000	240
	72	Капитана Егора Широкого			3000	400
	73	Тайного советника и кавалера Петра Васильева сына Толстого			12000	400
	74	Генерал порутчика и кавалера Ивана Матвеева сына Толстого			12000	125
	75	Провиантмейстера Самойла Крестьянова сына Контениуса			1500	20
	76	Подпорутчика Федора Иванова сына Романенка			1500	100
	77	Полкового квартирмейстера Ивана Петрова сына Пивоварова и порутчика Михайла Гордеева сына Волкова	29	20	6000	300
	78	Бригадира Ивана Иванова сына Новицкого			9000	660
	79	Пол[ь]ского шляхтича Франца Михайлова сына Юковского			6000	670
	80	Пол[ь]ского шляхтича Красовского			6000	660
	81	Екатеринославского казачего войска полковника Максима Кусакова			3000	50
	82	Подполковника и кавалера Андрея Воеводского			4500	300
	83	Пол[ь]ского шляхтича Юзефа			4500	20

		Папроцкого				
	84	Пол[ь]ского шляхтича Юзефа Бокоемского			12000	200
	85	Графа и кавалера Ивана Потоцкого			6000	50
	86	Пол[ь]ского шляхтича старосты Ажировского Франциска Бржезовского			6000	150
	87	Порутчика Василия Дмитриева сына Степового			1500	50
15об.	88	Премьер майора Михайлы Иванова			3000	200
	89	Подпорутчика Ивана Калинова сына Горбатенко			3000	200
	90	Титулярного советника Дмитрия Данилова сына Засадки			3000	200
	91	Просимая генерал порутчиком и кавалером Василием васьильевым сыном Энгельгардом			12000	800
	92	Капитана Максима Якунина	15	5	4500	50
	93	Порутчика Ивана Григорьева сына Лагоды			1500	
	94	Подполковника и кавалера Ивана Онуфриева сына Курисова	60	30	6000	
	95	Генерал майора князя Павла Дашкова			10500	250
	96	Премьер майора Петра иванова сына Ковалинского			7500	300
	97	Полковника и кавалера ивана Федорова сына Волкова			7500	350
	98	Прапорщика Ивана Николаева сына Карамалей			1500	100
	99	Ротмистра Осипа Чернецкого			3000	150
	100	Порутчика Максима Константинова сына Турунжи			1500	80
	101	Секунд майоров Феликса и Андрея Осиповых детей Дерibasов			6000	200
	102	Коллежского ассесора Константина Крамиды			6000	250
	103	Порутчика Степана Каневского			1500	120
	104	Коллежского ассесора Стурзы			4500	200
16	105	Назначена генерал порутчику графу Девите	82	30	6000	20
	106	Генерал аншефа и кавалера Михаила Васьильева сына Коховского			9000	100
ИТОГО во всем уезде			514	381	597000	21328

Исправляющий должность губернского землемера капитан Егор Пономарев

РГВИА. Ф.В.УА. – 18727-2. – Лл.1-16.

Ведомость сколько в Екатеринославской губернии формально межеванной и на оную планы выданы, формально межеванной планов не выдано не межеванной и впустую лежащей земли состоит. Сочинена 1793 года

№	В уездах	Розданы под казенные и помещицья селения которых						Нерозданной в пустележащей казенной земли		Итого межеванной и немежеванной земли за какою пошлинные деньги в казну внесены быть должны	Количество по выдаче планов пошлинных денег в казну поступить должны	
		Отмежеваны формально и планы выданы со взысканием пошлин денег		Отмежеваны формально а планы не выданы		Немежеваны и планы не выданы		удобной	неудобной		руб.	коп.
		удобной	неудобной	удобной	неудобной	удобной	неудобной					
		десятин		десятин		десятин		десятин				
16	№1	-	-	-	-	601500	19395	6000	50	626945	18808	35
17	№2	-	-	-	-	525000	17830	6000	70	548900	16467	-
18	№3	-	-	-	-	430300	18110	52500	1540	502450	15073	50
19	№4	-	-	-	-	543000	20273	54000	1055	618328	18549	84

Итого земли				
		удобной	неудобной	всего
16	№1	607500	19445	626945
17	№2	531000	17900	548900
18	№3	482800	19650	502450
19	№4	597000	21328	618328

Исправляющий должность губернского землемера капитан Егор Пономарев.

РГВИА. Ф.ВУА. – 18727-2. – Арк.22-23.

Argatyuk S. S. The beginning of Ochakiv region reclamation in 1789-1793.

Article is dedicated to the Ochakiv region, officially annexed by the Russian Empire via the Treaty of Jassy, and government actions on land reclamation, and population of this administrative unit situated between Buh and Dnister rivers. The article presents an analysis of landmark data of 1792-1793, and for the first time shows a register dated 1793, which sheds light on the state of Ochakiv region population and land plots distribution between public and private settlements.

Key words: Ochakiv region, landmarks, state's and landowners' colonization, Yekaterinoslav Governorate.

Аргатюк С. С. Начало освоения Очаковской области в 1789-1793 годах.

Статья посвящена Очаковской области, официально присоединенной к Российской империи согласно Ясского мира, и действиям правительства по освоению и заселению территории этой административной единицы, расположенной в Буго-Днестровском междуречье. В статье проанализированы межевые ведомости 1792-1793 годов, и впервые

Подана ведомость 1793 года, которая проливает свет на состояние заселения Очаковской области, и распределение земельных наделов под государственные и частные селения.

Ключевые слова: Очаковская область, пограничные сведения, помещицья и государственная колонизация, Екатеринославская губерния.